

การสำรวจความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมาย
หรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมาย
ของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับ
ช่วงอายุ 25 – 34 ปี

Survey on Knowledge, Understanding and Opinion
About Sex Workers, Legalization of Sex Workers or
Decriminalization of Sex Workers of Thai People
Around the Ages of 15 - 24 years, Compared with
Ages of 25 - 34 Years

พรรณวดี นาริยะ
Phanwadee Nariya
นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3

สิริภัสสร ธนศิริภักดีกุล
Siripatsorn Thanasripakdeekul
นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3

ไอยกุล คำแปงคำ
Iyakul Kampangkam
นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3

Submitted: 7th May 2024

Revised: 20th June 2024

Accepted: 26th June 2024

Abstract

The objectives of this research are 1) to explore knowledge and understanding about sex workers, legalization of sex workers or decriminalization of sex workers of Thai people around the ages of 15-24 years, compared with ages of 25-34 years 2) to explore opinions about sex workers, legalization of sex workers or decriminalization of sex workers of Thai people around the ages of 15-24 years, compared with ages of 25-34 years 3) to reinforce knowledge and understanding about sex workers, legalization of sex workers or decriminalization of sex workers of Thai people. This research is quantitative research. The participants of the research are Thai citizens and currently living in Thailand, divided into two groups which are the ages of 15-24 and 25-34, consisting of 60 people who responded in knowledge and understanding survey form and 66 people and who responded in opinions survey form. The data were analyzed by using Chi-square and Match-paired t-test. The research found that differences in age range do not involve with knowledge, understanding and opinions about sex workers, legalization of sex workers or decriminalization of sex workers at 95% confidential interval (95% CI) which is inconsistent with the hypothesis. Moreover, it also found that 88.5% of Thai people who responded to the survey forms want to legalize sex workers in line with Pro-Prostitution or Pro-Sex Work concept.

Keywords: Sex worker, legalization of sex worker, decriminalization of sex worker

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker การทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปี 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปี และ 3) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายในคนไทย การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ถือสัญชาติไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทยช่วงอายุ 15-24 ปี และช่วงอายุ 25-34 ปี แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจจำนวน 66 คน และผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นจำนวน 60 คน ซึ่งมาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ไคสแควร์ และ Match-paired t-test ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันไม่มีผลให้ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker นั้นแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่ามีการยอมรับร้อยละ 88.5 ที่ตอบแบบสอบถามอยากให้ Sex Worker ในประเทศไทยเป็นงานที่ได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Pro-Prostitution หรือ Pro-Sex Work

คำสำคัญ: Sex worker, การทำให้ Sex Worker ถูกกฎหมาย และการทำให้ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมาย

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่ยึดอำนาจจากการรัฐประหาร นำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กระแสการต่อสู้ทางการเมืองในประเทศไทยร้อนระอุขึ้นเรื่อย ๆ การเรียกร้อง ซึ่งประชาชนได้ทยอยนำไปสู่การตระหนักรู้มากมายในสังคม ทั้งความเท่าเทียม เสรีภาพในการ แสดงออก สิทธิพลเมือง ตลอดจนสิทธิสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงอีก หลายหัวข้อที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการขับเคลื่อนการเรียกร้องอำนาจให้คืนสู่มือ ประชาชน วลี “คนเท่ากัน” ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดบ่อยครั้งในพื้นที่การชุมนุม นักกิจกรรม บางคนจึงเรียกร้องให้กลุ่มคนที่ทำอาชีพ Sex Worker ได้เป็น “คนเท่ากัน” กับเขาบ้าง (The MATTER, 2564)

ประเด็นเรื่อง Sex Worker ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึงและแพร่ขยายเป็นวงกว้าง ในสังคมอย่างรวดเร็ว นักกิจกรรมบางท่านตีแผ่คุณภาพชีวิตของอาชีพ Sex Worker และการถูกกดขี่ที่คนเหล่านี้ต้องเจอเมื่อไม่ถูกรองรับทางกฎหมาย นำไปสู่การเรียกร้องให้ออก กฎหมายรองรับให้มีสิทธิเช่นแรงงานอื่น ๆ ในขณะที่บางกลุ่มมองว่าการทำให้ไม่ผิด กฎหมายก็เพียงพอแล้วสำหรับอาชีพนี้ กระบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าวกลายเป็นประเด็น ถกเถียงในสังคม มีความคิดเห็นมากมายถูกนำเสนอลงบนโลกออนไลน์และตราบนจนถึง ทุกวันนี้ หัวข้อดังกล่าวยังไม่เคยหายไปจากพื้นที่ของการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ทางกลุ่มของผู้ศึกษาจึงต้องการสำรวจความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker และการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมาย ของคนไทยช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปี

คำถามการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker การทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี แตกต่างกับคนไทยในช่วงอายุ 25 – 34 ปีหรือไม่

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการ ทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี แตกต่างกับกับ คนไทยในช่วงอายุ 25 – 34 ปีหรือไม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้วิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่ครบถ้วน น่าเชื่อถือ และตอบคำถามของการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยได้จัดทำแบบสอบถามทางออนไลน์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี และช่วงอายุ 25 – 34 ปี อีกทั้งยังมีการทบทวนกระแสแนวคิดสตรีนิยมและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ Sex Work เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายซึ่งใช้แนวคิดจุดยืนแบบ Pro-Prostitution, Pro-Sex Work, Anti-Prostitution และ Abolition of Prostitution ให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่ร่วมทำแบบสอบถาม โดยได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมาย
2. ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
3. ศึกษามุมมองแบบเฟมินิสต์ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำความเข้าใจบทบาททางเพศที่สัมพันธ์กับมิติสังคม เศรษฐกิจและระบอบอำนาจชายเป็นใหญ่
4. จัดทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปี ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจจำนวน 24 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น จำนวน 1 ข้อ (ดูภาคผนวก)
5. ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาในข้อคำถาม
6. ดำเนินการแจกแบบสอบถามตามช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น ทวิตเตอร์ อินสตราแกรม และ กลุ่มไลน์ ในช่วงเวลาตั้งแต่ 28 กันยายน – 8 ตุลาคม 2566 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคนไทยในช่วงอายุ 15 – 34 ปี 11 เดือน จำนวน 66 คน
7. วิเคราะห์และเขียนรายงานผลการศึกษา

นิยามศัพท์

Sex work หมายถึง อาชีพค้าประเวณีหรือการมีเพศสัมพันธ์ รวมถึงการกระทำอื่นใดก็ตามเพื่อสนองกามารมณ์ของผู้อื่นโดยแลกเปลี่ยนเป็นสินจ้างหรือประโยชน์ต่อผู้ให้บริการทางเพศในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ พนักงานบริการทางเพศ หรือ Sex Worker นั้น ยังไม่ได้มีความหมายเพียงผู้ค้าบริการทางเพศที่ต้องการเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์มาเกี่ยวข้องอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงอาชีพอื่น ๆ เช่น พรตตี้ โคโยตี้ ผู้ให้บริการงานเอ็นเตอร์เทน และ sex creator ด้วย ซึ่งในการศึกษานี้จะศึกษาโดยครอบคลุมตามนิยามศัพท์ทั้งหมด

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า และประสบการณ์ของบุคคล รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ สถานการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่บุคคลประสบพบเจอในชีวิต โดยความรู้ความเข้าใจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมา นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจยังมีความเกี่ยวข้องกับทักษะทางสติปัญญาและการใช้วิจารณญาณของมนุษย์อีกด้วย

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในของบุคคลโดยมีข้ออ้างหรือเหตุผลส่วนบุคคลมาสนับสนุน ซึ่งเหตุผลเหล่านั้นอาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ได้ ความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งที่อาจถูกยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมของผู้แสดงความคิดเห็น

ทบทวนวรรณกรรม : แนวคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดสตรีนิยมและข้อถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ Sex Worker

มุมมองแบบเฟมินิสต์มีอิทธิพลต่อการทำความเข้าใจบทบาททางเพศที่สัมพันธ์กับมิติสังคม เศรษฐกิจและระบอบอำนาจชายเป็นใหญ่ เป้าหมายสำคัญของการศึกษาในแนวนี้ก็คือการชี้ให้เห็นสิทธิของผู้หญิงและการล่วงละเมิดทางเพศ (ฉลาดชาย รมิดานนท์, 2555; ชลลาวัณย์ เมืองจันทร์, 2561; นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2565; วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) นักวิชาการเฟมินิสต์จึงมีความคิดต่อการขายบริการทางเพศแบ่งเป็น 2 กระแสหลักคือแนวคิดแบบ Pro-Prostitution หรือ Pro-Sex Work และ แนวคิดแบบ Anti-Prostitution หรือ Abolition of Prostitution (George, Vindhya and Ray, 2010; ชลลาวัณย์ เมืองจันทร์, 2561)

กระแสแรกคือ สนใจระบบอำนาจชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำผู้หญิงให้อยู่ในกฎระเบียบและบรรทัดฐานที่ผู้ชายสร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมผู้หญิงให้เป็นฝ่ายยอมจำนน การตีตราผู้หญิงที่ทำผิดกฎเกณฑ์สังคม นักวิชาการกลุ่มนี้รวมถึงเฟมินิสต์สายเสรีนิยมจึงเรียกร้องให้ผู้หญิงออกมาทางสิทธิและเสรีภาพ โดยไม่ยอมจำนนต่อบรรทัดฐานและกฎของผู้ชาย รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้หญิงมีความภูมิใจในเนื้อตัวร่างกายและความปรารถนาทางเพศของตัวเอง (Califa, 1994; Pheterson, 1989, อ้างใน นฤพนธ์ คังวิเศษ, 2565)

แนวคิดแบบ Pro-Prostitution หรือ Pro-Sex Work นี้จะเน้นเสียงของผู้หญิงที่อยู่ในการค้าประเวณี มองการค้าประเวณีเป็นงาน (Work) ประเภทหนึ่งเพราะต้องใช้ทรัพยากรหลายอย่างรวมถึงการทุ่มเทร่างกาย แรงใจ และเป็นทางเลือก (Choice) ของผู้หญิง โดยมองว่างานทางเพศไม่ใช่เพียงแต่เสริมสร้างอำนาจให้ผู้หญิง แต่ยังช่วยให้ผู้หญิงเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น และสร้างฐานะทางการเงินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงที่ด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ยังเชื่ออีกว่าผู้หญิงมีอำนาจและเสรีภาพในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายและเพศวิถีของตนเอง เป็นการท้าทายต่อความเป็นหญิงหรือ “ผู้หญิงที่ดี” ที่สังคมวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่กำหนด จึงเสนอให้รัฐกำหนดให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization of prostitution) หรือยกเลิกการทำให้การค้าประเวณีผิดกฎหมาย (Decriminalization of prostitution) (สุจิรา เชื่อมไพบูลย์, 2561)

ตัวอย่างงานศึกษาแนวนี้ เช่น Ten Reasons to Decriminalize Sex Work (Open Society Foundation, 2015) ซึ่งมีข้อเสนอ 10 ประการที่จะไม่ทำให้การค้าประเวณีผิดกฎหมาย ดังนี้ 1. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของผู้ค้าบริการทางเพศ 2. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายสามารถป้องกันความรุนแรงและการล่วงละเมิดที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ค้าบริการและผู้ใช้บริการ 3. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายสามารถป้องกันการล่วงละเมิดและความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ค้าบริการ 4. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายทำให้ผู้ค้าบริการได้รับความเป็นธรรม 5. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายเป็นการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการมีประวัติอาชญากรรมจากการให้บริการทางเพศ 6. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายทำให้ผู้ค้าบริการสามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข 7. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายสามารถลดความเสี่ยงของการติดเชื้อ HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ ได้ 8. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายเป็นการส่งเสริมสภาพการทำงานที่ปลอดภัยต่อผู้ค้าบริการ 9. การทำให้การค้าประเวณีไม่ผิดกฎหมายเป็นหนึ่งในวิธีการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ 10. การทำให้การ

คำประณามไม่ผิดกฎหมายเป็นการทำร้ายต่อการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของบุคคลโดยการใช้อำนาจรัฐ

กระแสที่สอง กลุ่มที่ต้องการล้มล้างระบบการค้าประเวณี (Abolitionists) โดยเน้นปัญหาผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อธุรกิจการค้าประเวณีซึ่งถือเป็นความรุนแรงทางเพศ การขายบริการเปรียบเสมือนการนำผู้หญิงมาข่มขืน เป็นการลดทอนคุณค่าของผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุทางเพศ (objectification of women) ร่างกายผู้หญิงจะถูกมองเป็นสิ่งที่ปรนเปรอความต้องการของผู้ชายเท่านั้น ซึ่งถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของผู้หญิง และเรียกร้องให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาควบคุมและกำจัดการขายบริการทางเพศที่ผิดกฎหมาย และส่งเสริมให้ผู้หญิงได้เข้าถึงโอกาสที่จะนำมาพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ (Brock, 1998, อ้างใน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2565) เฟมินิสต์โดยเฉพาะสายถอนรากถอนโคนต้องการทำลายธุรกิจทางเพศที่นำผู้หญิงมาเป็นสินค้า (Barry, 1997; Dworkin, 1993, อ้างใน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2565)

แนวคิดแบบ Anti-Prostitution หรือ Abolition of Prostitution: แนวคิดนี้มองว่าการค้าประเวณีเป็นการกดขี่และการเอารัดเอาเปรียบทางเพศ สนับสนุนความรุนแรงต่อผู้หญิงและการรักษาอำนาจครอบงำของผู้ชาย (Male Dominance) ให้มีในสังคม ผู้หญิงไม่ได้มีทางเลือกที่อิสระ (free choice) แต่ถูกบังคับให้เลือกด้วยเงื่อนไขของความยากจน สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพราะผู้หญิงที่เข้าสู่การค้าประเวณีส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงชายขอบทางสังคม เช่น ผู้หญิงจากกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย ครอบครัวยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือมาจากประเทศที่ด้อยพัฒนา (Third world) อีกทั้งผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศถูกลดทอนให้เป็นวัตถุทางเพศและถูกระหว่าความรุนแรงทางเพศ ร่างกาย และจิตใจ แนวคิดนี้มองว่าไม่ว่าการค้าประเวณีจะถูกกฎหมายหรือไม่ ผู้หญิงก็จะต้องถูกตีตราทางสังคม ในขณะที่ผู้ชายรู้สึกว่ามีสิทธิที่จะซื้อผู้หญิงโดยไม่ถูกตีตรา นอกจากนี้แม้ว่าการค้าประเวณีจะถูกกฎหมายแต่ก็ไม่ได้รับประกันว่าจะลดการกระทำ ความรุนแรงทางเพศและการติดต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเสนอให้มีกฎหมายลงโทษผู้ซื้อบริการเพื่อควบคุมการซื้อขายบริการทางเพศ เรียกว่า Criminalizing the buying, but not the selling of sex (มลิวัลย์, ม.ป.ป.)

ตัวอย่างงานศึกษาแนวนี้ เช่น การค้าประเวณี : สังคมไทยจะไปทางไหน (วีระดา สมสวัสดิ์, 2547) ซึ่งกล่าวถึง เหตุผล 10 ประการที่ไม่ควรทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมาย ได้แก่ 1. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะกลายเป็นของขวัญให้แมงดา ผู้ค้ำมนุษย์ และธุรกิจทางเพศ 2. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการส่งเสริมการค้ามนุษย์ 3. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการขยายธุรกิจทางเพศ 4. การทำให้การค้า

ประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการเพิ่มการลักลอบค้าประเวณี 5. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการเพิ่มโสเภณีเด็ก 6. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการคุ้มครองผู้ซื้อมิใช่ผู้ชาย 7. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายจะเป็นการส่งเสริมแรงจูงใจให้ผู้ชายซื้อผู้หญิงในขอบเขตที่เกินกว่าสังคมจะยอมรับได้ 8. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายไม่ได้เป็นการส่งเสริมสุขอนามัยของผู้หญิง 9. การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายไม่ได้เพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้หญิง และ 10. ผู้หญิงในระบบการค้าประเวณีไม่ได้ต้องการให้มีการรับรองให้การค้าประเวณีถูกกฎหมาย

การศึกษาของเฟมินิสต์สองกระแสทำให้เกิดการถกเถียงระหว่างสตรีนิยมแนวถอนรากถอนโคนที่มองการขายบริการในฐานะเป็นปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกนิยามว่าเป็นวัตถุทางเพศเพื่อสนองความต้องการของเพศชาย และต้องการให้ยุติธุรกิจทางเพศ รวมถึงการนำผู้ซื้อบริการทางเพศมาลงโทษ กับสตรีนิยมแนวเสรีนิยมที่เชื่อว่าการขายบริการคือสิทธิของผู้หญิง โดยผู้หญิงควรแสดงตัวตนในแบบที่ตนเองเลือกได้ รวมถึงมองว่าการขายบริการทางเพศเป็นวิธีที่ผู้หญิงสามารถต่อรองและท้าทายอำนาจผู้ชายได้ (ซัลลาวัลย์ เมืองจันทร์, 2561) กลุ่มเฟมินิสต์ที่สนับสนุนการค้าประเวณีจึงคิดว่าเซ็กส์มีไช่เรื่องผิด และมีได้ทำให้ผู้หญิงไร้ค่าหรือเป็นวัตถุ แต่เป็นกลไกที่ผู้หญิงสามารถมีอำนาจในตัวเอง เฟมินิสต์กลุ่มนี้จึงเรียกร้องให้การขายบริการทางเพศเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย เพราะอาชีพขายบริการเสมือนเป็นการลงทุนทางเศรษฐกิจที่ผู้หญิงสามารถมีรายได้และนำมาพัฒนาชีวิตของตนเอง (Guillaumin, 1995, อ้างใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2565; สุจิรา เชื่อมไพบูลย์, 2561)

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ Sex Worker

ในปีพุทธศักราช 2503 ภายหลังจากยึดอำนาจโดยการรัฐประหารของ พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลเผด็จการทหารชุดนี้ได้มีการออก พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ทำให้การค้าประเวณีกลายเป็นความผิดทางกฎหมายอย่างสมบูรณ์ กระทั่งในปี พ.ศ. 2539 พ.ร.บ.ดังกล่าวก็ถูกทำการสังคายนาในรัฐบาลของ นายบรรหาร ศิลปะอาชา จนเกิดเป็น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2539 และมีผลบังคับใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยเนื้อหาของพ.ร.บ.ดังกล่าวได้บัญญัติไว้ 45 มาตรา โดยจะกล่าวถึงเพียงแค่มาตราที่กล่าวถึงรายละเอียดการกระทำผิด ดังนี้

มาตรา 5 ผู้ใดเข้าติดต่อ ชักชวน บุคคลในที่ต่าง ๆ เพื่อการค้าประเวณีต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

มาตรา 6 ผู้ใดมีวุฒิสมในสถานค้าประเวณี เพื่อประโยชน์ในการค้าประเวณีของตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะนับว่าไม่มีความผิดเมื่อการกระทำดังกล่าวเกิดจากการบังคับ

มาตรา 7 ผู้ที่โฆษณาการค้าประเวณีในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุก 6 เดือน - 2 ปี หรือปรับ 10,000 - 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 8 ผู้ที่กระทำความชำรุดคลอลอายุ 15 - 18 ปี ในสถานค้าประเวณีไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ ผู้กระทำความต้องระวางโทษจำคุก 1 - 3 ปี และปรับ 20,000 - 60,000 บาท ถ้าการกระทำดังกล่าวกระทำแก่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 2 - 6 ปี และปรับ 40,000 - 100,000 บาท ถ้ากระทำความดังกล่าวเป็นการกระทำคู่สมรสของตน โดยมีใช้สำเร็จความใคร่ผู้อื่น ผู้กระทำไม่มีความผิด

มาตรา 9 ผู้ใดเป็นธุระจัดหา หรือล่อพาไปค้าประเวณี ไม่ว่าจะยินยอมหรือไม่ หรือการกระทำที่ก่อปรกั้นเป็นความผิดจะเกิดภายในหรือนอกประเทศ ต้องระวางโทษจำคุก 1 - 10 ปี และปรับ 20,000 - 200,000 บาท ถ้ากระทำความดังกล่าวเป็นการกระทำต่อบุคคลอายุ 15 - 18 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 5 - 15 ปี และปรับ 100,000 - 300,000 บาท ถ้าการกระทำดังกล่าวกระทำแก่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 10 - 20 ปี และปรับ 200,000 - 400,000 บาท

มาตรา 10 ผู้ปกครองของบุคคลอายุไม่เกิน 18 ปี ที่ถูกระทำตามมาตรา 9 หากรู้เห็นเป็นใจในการกระทำนั้น ต้องระวางโทษจำคุก 4 - 20 ปี และปรับ 80,000 - 400,000 บาท

มาตรา 11 ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุก 3 - 15 ปี และปรับ 60,000 - 300,000 บาท หากกิจการดังกล่าวมีบุคคลอายุ 15 - 18 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 5 - 15 ปี และปรับ 100,000 - 300,000 บาท หากกิจการดังกล่าวมีบุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 10 - 20 ปี และปรับ 200,000 - 400,000 บาท

มาตรา 12 ผู้ใดกักขัง หน่วงเหนี่ยว ชูเชิญ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อขึ้นใจให้ผู้อื่นทำการค้าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุก 10 - 20 ปี และปรับ 200,000 - 400,000 บาท หากการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกกระทำ (1) ได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต (2) ถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ผู้ใดสนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวต้องโทษตามที่บัญญัติไว้ หากผู้สนับสนุนเป็น

พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ เจ้าหน้าที่สถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ต้องระวางโทษจำคุก 15 – 20 ปี และปรับ 300,000 – 400,000 บาท (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2563)

นอกจากนี้แล้วกฎหมายไทยยังมักตีความว่าผู้ที่ทำอาชีพ Sex Worker ในลักษณะของการค้าประเวณีนั้น มักเกิดจากกระบวนการค้ามนุษย์จึงมักมีการอ้างถึงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อยู่บ่อยครั้งเมื่อมีคดีความเกี่ยวกับการค้าประเวณีเกิดขึ้น เอกสารวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเรื่องการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ : วาระแห่งชาติ (2558) ในหน้า 2 ได้ให้ข้อมูลว่า พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวมีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้ในมาตรา 6 ว่า บุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ (1) เป็นธุระ จัดหา ซื้อ ขาย พามาหรือส่งจากที่หนึ่งไปยังที่ใด กักขัง หรือรับไว้ โดยการข่มขู่ ใช้อำนาจ ลักพาตัว หลอกลวง หรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้ปกครองบุคคลนั้นเพื่อให้ยินยอม (2) เป็นธุระ จัดหา ซื้อ ขาย พามาหรือส่งจากที่หนึ่งไปยังที่ใด กักขัง หรือรับไว้ซึ่งเด็ก บุคคลผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งการกระทำที่จะผิดฐานค้ามนุษย์ตามนิติบัญญัติในมาตรา 6 จะต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี (2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุ หรือสื่อลามก (3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น ๆ (4) การนำเอาคนมาเป็นทาส (5) การนำคนมาขูดตูด (6) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (7) การบังคับตูดด้วยวิธีอื่น (8) การกระทำอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, อ้างใน อัครพล บุญโยปษ์ภูมิก, 2561)

เนื่องจากอาชีพ Sex Worker นั้นยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำอาชีพนี้โดยไม่ได้สัมผัสเนื้อตัวลูกค้าโดยตรง แต่เป็นการเผยแพร่ผลงานสื่อที่เป็นตัวกลาง ซึ่งในส่วนนี้ภายใต้กฎหมายไทย อาจารย์ ดร.พัชร์ นิยมศิลป์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้ว่า

“ภายใต้กฎหมายไทยนั้นพบว่ามีความผิดเรื่องสื่อลามกอยู่ 2 ที่ คือ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 กับ พ.ร.บ. การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14(4) แต่กฎหมายทั้งสองฉบับ ไม่ได้ให้คำนิยามหรือคำอธิบายคำว่า “สื่อลามก” เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องมาพิจารณาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งสามารถสรุปลักษณะ

แนวฎีกาได้ 2 ประการ คือ

1. มีลักษณะเปิดเผยทางเพศ เปลือย มีการโชว์อวัยวะเพศ หัวนม
2. นำไปสู่ความใคร่ทางกามารมณ์ น่าเกลียดดูจาตบัตสียั่วชวนให้เกิดอารมณ์ทางเพศ เช่น นั่งแหวกขา ลูกคล้ออวัยวะเพศแม้ว่าจะไม่เห็นอวัยวะเพศ เช่น ฎีกา 6301/2533 ภาพหญิงเปลือยท่อนบนสวมกางเกง หรือกระโปรง มือข้างหนึ่งล้วงไปจับที่อวัยวะเพศ ไม่มีภาพใดเห็นอวัยวะเพศชัดเจน แต่มีลักษณะส่อไปในด้านยั่วกามารมณ์ ถือเป็นภาพลามก

ทั้งนี้หากภาพเปลือยมีคุณค่าทางศิลปะ ไม่ได้ถูกนำเสนอในลักษณะที่ยั่วกามารมณ์ จะถือว่าไม่ลามก เช่น ฎีกา 978/2492 รูปหญิงเปลือยกายเฉพาะถัน ส่วนโยนึ่ถูระบายให้ลบลือน เป็นรูปแสดงสุขภาพอนามัยของการอาบแดด สอนวิธีเขียนส่วนสัดความงามของร่างกาย ไม่น่าเกลียด ดูจาตบัตสียี่น้อมนำไปสู่ความใคร่ทางกามารมณ์ จึงไม่ใช่ภาพลามกอนาจาร ด้วยแนวคำพิพากษาที่กล่าวมาข้างต้น หากเป็นภาพไปเปลือยส่อไปในทางยั่วกามารมณ์ จะส่งผลให้ภาพนั้นไร้คุณค่าทางศิลปะไปโดยปริยาย ซึ่งขึ้นอยู่กับการพิจารณาตัดสินหรืออติวิสัยของผู้พิพากษาเท่านั้น” (ชาติสยาม หม่อมแก้ว, 2565)

สุจิตรา เชื่อมไพบูลย์ (2561) ระบุว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี ถูกแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การกำหนดความผิดทางอาญาเพราะขัดต่อหลักศีลธรรม และการไม่กำหนดความผิดทางอาญาแต่มุ่งให้มีการคุ้มครองผู้ค้าประเวณี โดยจากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าในอดีตประเทศไทยเคยให้การรับรองว่าการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังมีการขึ้นทะเบียนผู้ค้าและสถานค้าบริการเนื่องจากต้องการป้องกันการแพร่ระบาดของกามโรคจากกลุ่มผู้ค้าบริการไปสู่ประชาชนทั่วไป แต่ต่อมาก็ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว และผลักให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและต้องมีการปราบปรามอย่างเข้มงวด จนกระทั่งเกิดเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว รวมถึงพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลังเหล่านี้เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในขณะนั้นที่มุ่งเน้นส่งเสริมงานบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้บทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับยังไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ศาสนา ค่านิยม ทศนคติ และรูปแบบการค้าประเวณีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันเนื่องจากในปัจจุบัน เพศชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น มีการยอมรับเสรีภาพทางเพศ และยอมรับ การมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส แต่การซื้อบริการทางเพศของเพศชายกลับถูกมองว่าเป็นเรื่อง ที่ยอมรับได้มากกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกันกับการค้าประเวณีที่ถูกผู้คนในสังคมยอมรับ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้ไม่มีการถูกเหยียดหยามอย่างรุนแรงเหมือนในอดีต แต่ในขณะเดียวกันก็ ยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการค้าประเวณีอยู่บ้าง อีกทั้งรูปแบบการค้าประเวณี ของหญิงไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ผู้ค้าประเวณีส่วนใหญ่มักยินยอมสมัครใจ ทำงานนี้ด้วยตนเองและยังมีการใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อหาลูกค้าส่งผลให้การค้า ประเวณีเป็นไปอย่างเปิดเผยมากขึ้น แตกต่างจากในอดีตที่ผู้ค้าบริการมักเป็นหญิงซึ่งถูก บังคับ ช่มชู้ หรือถูกหลอกให้มาค้าบริการและต้องค้าประเวณีแอบแฝงตามสถานบริการ เพียงเท่านั้น (สุจิตรา เชื้อมไพบูลย์, 2561)

การกำหนดความผิดทางอาญาให้แก่ผู้ค้าประเวณีโดยรัฐเป็นการกระทำที่ขัดแย้ง กับกรอบแนวคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาโดยทั่วไป เนื่องจากการค้าประเวณี โดยสมัครใจเป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่น แต่เป็นการกระทำตามสิทธิ เสรีภาพในการตัดสินใจเนื้อตัวร่างกายของตนเอง รวมถึงการตัดสินใจว่าจะร่วมประเวณี กับใคร ที่ไหน และอย่างไร ก็เป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นนอกจาก ตัวผู้กระทำ ซึ่งจะเข้าข่ายเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย รัฐจึงไม่ควรบัญญัติกฎหมายที่ บังคับให้คนทุกคนต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความดีที่รัฐเห็นว่าดีเพียงเท่านั้น เพราะหลัก ศีลธรรมเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเชื่อส่วนบุคคล ไม่มีความชัดเจนในการโต้เถียง ในขณะที่หลักเสรีภาพทางเพศนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกทุกคน (สุจิตรา เชื้อมไพบูลย์, 2561)

3. พนักงานบริการในฐานะผู้กระทำการ

จากกรทบทวนงานศึกษาเรื่อง “กระบวนการเสริมอำนาจของผู้หญิงชาติพันธุ์ที่ ทำงานบริการทางเพศในเมืองเชียงใหม่” ของคุณชัชลาวิทย์ เมืองจันทร์ (2561) พบประเด็น สำคัญ 4 ประการคือ

ประการแรก การเป็น “ผู้กระทำการ” ของพนักงานบริการหญิง ที่แสดงให้เห็น ในการให้ความหมายใหม่เรื่องเพศในการต่อรองกับมายาคติโสเภณี พนักงานบริการหญิง ให้ความหมายว่างานบริการทางเพศเป็น “งาน” เช่นเดียวกับงานอื่น ๆ (Sex work is work) เป็น “งานที่มีคุณค่า” สามารถเลี้ยงดูครอบครัวและตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้

เป็น “งานที่เป็นอิสระและมีความสุข” เป็นการให้ความหมายใหม่ว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศไม่ใช่เรื่องน่าละอาย ร่างกายของผู้หญิงไม่ใช่ของผู้ชายคนเดียว ทำให้พวกเขากลายเป็น “ผู้กระทำการทางเพศ” (Sex Subject) ไม่ใช่ “วัตถุทางเพศ” (Sex Object) หรือเหยื่ออย่างที่ตั้งค้มองและทำให้เกิด “มายาคติเกี่ยวกับโสเภณี”

ประการที่สอง การให้คุณค่าและความหมายใหม่เกี่ยวกับเรื่องพนักงานบริการ เนื่องจากการมองพนักงานบริการตามวาทกรรมโสเภณี เป็นเหยื่อ ด้อยการศึกษาอื่น ๆ นั้น เพียงอย่างเดียวจะทำให้เรามองข้ามการให้คุณค่าและความหมายใหม่ของพนักงานบริการ ซึ่งเป็นมากกว่าการมองร่างกาย เป็นการให้ความหมายใหม่ของการขายบริการทางเพศที่เป็นการต่อรองกับ “มายาคติโสเภณี” ของพนักงานบริการ ทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ “พนักงานบริการ” ขึ้นมาใหม่

ประการที่สาม กระบวนการเสริมอำนาจของพนักงานบริการหญิง เช่น ในกลุ่ม เอ็มพาวเวอร์เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของพนักงานบริการจากจุดยืนร่วมกัน คือ “เป็นพนักงานบริการเหมือนกัน เป็นผู้หญิงเหมือนกัน เป็นผู้นำครอบครัว เป็นแม่ เป็นลูกสาว รวมไปถึงประสบปัญหา และมีประสบการณ์เหมือนกัน ทำให้รู้สึกเหมือนหัวอกเดียวกัน” โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันกับการกระทำ และใช้ระบบการจัดการในแนวระนาบ ไม่มีใครเป็นหัวหน้า แต่ใช้ความสนใจหรือความถนัดของแต่ละบุคคลมาเป็นตัวกำหนด โดยพนักงานบริการกลุ่มเอ็มพาวเวอร์มองว่าการทำงานบริการทางเพศเป็น “งาน” และต้องมี “ความเป็นมืออาชีพ” ในการทำงานจะไม่เอาความรู้สึกส่วนตัวของตนเองมาใช้ในการทำงาน ประการที่สี่ กลยุทธ์ในการต่อสู้ต่อรองของพนักงานหญิงในระดับปัจเจกและกลุ่ม ตามเงื่อนไข ช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป กลยุทธ์ในการต่อรองในระดับปัจเจก ประกอบไปด้วย 1) กลยุทธ์ในการปกปิด เพื่อคงภาพ “ผู้หญิงที่ดี” ตามแบบอย่างวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับ การอบรมสั่งสอนมาเพื่อให้ครอบครัวสบายใจ 2) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า บางครั้งพนักงานบริการใช้วิธีการอ่อนน้อมถ่อมตนเวลามีลูกค้าทิปมาก ๆ ก็จะแบ่งให้มาบ้าง เพื่อให้มาบ้างชอบและเอ็นดู และ 3) กลยุทธ์ในการต่อรองกับกฎหมาย ส่วนกลยุทธ์ในการต่อรองในสถานที่ทำงานในระดับกลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) กลยุทธ์ในการสร้างเครือข่าย และ 2) กลยุทธ์การตีความกฎหมาย

ผลการศึกษา

1. ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจ

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker จำนวน 66 คน

		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	15	22.7
	หญิง	47	71.2
	อินเตอร์เซ็กส์	4	6.1
ช่วงอายุ	15 – 24 ปี 11 เดือน	52	78.8
	25 - 34 ปี 11 เดือน	14	21.2
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1	1.5
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	38	57.6
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	24	36.4
	สูงกว่าปริญญาตรี	3	4.5

จากตารางที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 66 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.20 เพศชายร้อยละ 22.70 และอินเตอร์เซ็กส์ ร้อยละ 6.10 มีช่วงอายุในช่วง 15 – 24 ปี 11 เดือน ร้อยละ 78.8 และช่วงอายุ 25 – 34 ปี 11 เดือน ร้อยละ 21.20 มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.70 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 36.40 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.50 และต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 1.50

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี 11 เดือน และช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือน และแสดงการทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพ Sex Worker เมื่อจำแนกตามอายุ (n = 66)

อายุ	จำนวน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ t	p-value
15 – 24 ปี 11 เดือน	52	14.615	0.343	1.207	0.232
25 - 34 ปี 11 เดือน	14	13.714	0.667		

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 15 - 24 ปี 11 เดือนจำนวน 52 คน มีค่าเฉลี่ย 14.615 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 0.343 คะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือนจำนวน 14 คน มีค่าเฉลี่ย 13.714 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 0.667 จากการทดสอบพบว่าค่าสถิติ t เท่ากับ 1.207 และ p - value เท่ากับ 0.232 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี 11 เดือนไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือช่วงอายุที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลทำให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงความถี่และการทดสอบความเป็นอิสระ ระหว่างช่วงอายุกับความรูู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker (n = 66)

	อายุ		X ² (df = 1)	p-value	Cramer's V
	15 - 24 ปี 11 เดือน	25 - 34 ปี 11 เดือน			
1 - 7 คะแนน	0	0	3.264	.071	.222
8 - 14 คะแนน	23	10			
15 - 23 คะแนน	29	4			

จากตารางที่ 3 แสดงการแจกแจงความถี่และการทดสอบความเป็นอิสระ ระหว่างช่วงอายุกับความรูู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า อายุกับความรูู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 3.264, ค่า p-value เท่ากับ 0.071, ค่า Cramer's V เท่ากับ 0.222 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 66 คน กล่าวคือ ช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความรูู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker

2. ผลการสำรวจความคิดเห็น

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อ Sex Worker (n = 60)

		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	17	28.3
	หญิง	39	65
	อินเตอร์เซ็กส์	4	6.7
ช่วงอายุ	15 – 24 ปี 11 เดือน	41	68.3
	25 - 34 ปี 11 เดือน	19	31.7
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1	1.7
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	34	56.7
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	24	40
	สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.7

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 60 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65 เพศชาย ร้อยละ 28.3 และอินเตอร์เซ็กส์ ร้อยละ 6.7 มีช่วงอายุในช่วง 15 – 24 ปี 11 เดือน ร้อยละ 68.3 และช่วงอายุ 25 – 34 ปี 11 เดือน ร้อยละ 31.7 มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.70 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 40 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 1.70 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.70

ตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงความถี่และการทดสอบความเป็นอิสระ ระหว่างช่วงอายุกับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ด้วยสถิติไคสแควร์ (N=60)

	อายุ		X ² (df = 2)	p-value	Cramer's V
	15 - 24 ปี 11 เดือน	25 - 34 ปี 11 เดือน			
ควรเป็นงานที่ได้รับ การยอมรับอย่างถูก ต้องตามกฎหมาย	39	15	4.390	.111	.271
ควรเป็นงานที่ไม่ผิด กฎหมาย	2	3			
ควรเป็นอย่างใน ปัจจุบันต่อไป	0	1			

จากตารางที่ 5 แสดงการแจกแจงความถี่และการทดสอบความเป็นอิสระ ระหว่างช่วงอายุกับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ด้วยสถิติไคสแควร์พบว่าอายุกับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 4.390, ค่า p-value เท่ากับ 0.111, ค่า Cramer's V เท่ากับ 0.271 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 60 คน กล่าวคือช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างและความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker เป็นอิสระจากกัน

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 66 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.20 เพศชาย ร้อยละ 22.70 และอินเตอร์เซกส์ ร้อยละ 6.10 มีช่วงอายุในช่วง 15 - 24 ปี 11 เดือน ร้อยละ 78.8 และช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือน ร้อยละ 21.20 มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.70 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 36.40 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.50 และต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 1.50 โดยคะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 15 - 24 ปี 11 เดือน จำนวน 52 คน มีค่าเฉลี่ย 14.615 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 0.343 คะแนน ความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือน

จำนวน 14 คน มีค่าเฉลี่ย 13.714 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 0.667 จากการทดสอบพบว่า มีค่าสถิติ t เท่ากับ 1.207 และ p - value เท่ากับ 0.232 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ของประชาชนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี 11 เดือนไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับช่วงอายุ 25 - 34 ปี 11 เดือน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือช่วงอายุที่แตกต่างกันนั้นไม่มีผลทำให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำมาแจกแจงความถี่และทดสอบความเป็นอิสระระหว่างช่วงอายุกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่าอายุกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 3.264, ค่า p -value เท่ากับ 0.071, ค่า Cramer's V เท่ากับ 0.222 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 66 คน กล่าวคือ ช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อ Sex Worker จำนวน 60 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65 เพศชาย ร้อยละ 28.3 และอินเตอร์เซกส์ ร้อยละ 6.7 มีช่วงอายุในช่วง 15 – 24 ปี 11 เดือน ร้อยละ 68.3 และช่วงอายุ 25 – 34 ปี 11 เดือน ร้อยละ 31.7 มีระดับการศึกษามากที่สุดคือปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.70 รองลงมาคือมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 40 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 1.70 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.70 เมื่อนำมาแจกแจงความถี่และทดสอบความเป็นอิสระระหว่างช่วงอายุกับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ด้วยสถิติไคสแควร์พบว่าอายุกับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 4.390, ค่า p -value เท่ากับ 0.111, ค่า Cramer's V เท่ากับ 0.271 กล่าวคือช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างและความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker เป็นอิสระจากกัน

สรุปและการอภิปรายผล

เมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติแล้วความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker เป็นอิสระจากช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker นั้นแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผู้ศึกษานินิจฉัยว่าสาเหตุที่ทำให้ตัวแปรของการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นเกิดจากการ

มีระยะเวลาในการศึกษาที่กระชั้นชิดทำให้สามารถเก็บกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนน้อยเกินไป ทำให้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ยังไม่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรไทยที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาในครั้งนี้ได้ และการศึกษานี้ยังมีตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ อาทิ การสูญหายของข้อมูล ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจที่มีต่ออาชีพ Sex Worker และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพ Sex Worker มีจำนวนไม่เท่ากันซึ่งอาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้ ตลอดจนการแบ่งอันตรภาคชั้นของช่วงอายุที่กว้างทำให้กลุ่มตัวอย่างที่อาจเติบโตในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอันเกิดจากการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยถูกรวมอยู่ในเงื่อนไขเดียวกันของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจึงทำให้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษาได้ ในส่วนของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker นั้นเป็นกระบวนการที่ให้ข้อมูลก่อนที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะให้ความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับอาชีพ Sex Worker ว่าควรเป็นไปตามแนวทางใดในอนาคตจึงสามารถรับรองได้ว่าผู้ที่ร่วมตอบแบบสอบถามความคิดเห็นทุกคนจะได้รับข้อมูลของอาชีพ Sex Worker เพิ่มเติมผ่านการอ่านรายละเอียดในฟอร์มแบบสอบถาม ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นเหตุผลทำให้ความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางคล้ายกันได้

จากการศึกษาพบว่าแนวโน้มความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลมานั้น ร้อยละ 88.5 อยากให้ Sex Worker ในประเทศไทยนั้นควรเป็นงานที่ได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Pro-Prostitution หรือ Pro-Sex Work และยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของซัชลาวัลย์ เมืองจันทร์ (2561) เรื่อง “กระบวนการเสริมอำนาจของผู้หญิงชาติพันธุ์ที่ทำงานบริการทางเพศในเมืองเชียงใหม่” ซึ่งมองว่า การเป็นผู้กระทำการของพนักงานบริการหญิงนั้น ได้ให้คุณค่ารวมถึงความหมายของอัตลักษณ์ “พนักงานบริการ” ว่าเป็นเรื่องของ “ความสัมพันธ์” ที่เป็น “งาน” เป็น “มีอาชีพ” และเป็นงานที่ “อิสระ” เป็นการตอบโต้มายาคติเกี่ยวกับโสเภณีที่มองว่า “โสเภณีเป็นปัญหาสังคม” และผู้หญิงถูกมองว่าเป็น “เหยื่อ” ภายใต้วาทกรรมว่าด้วย “ผู้หญิงที่ดี” ที่เป็นวัฒนธรรมการควบคุมเพศวิถีของผู้หญิง

ในขณะที่ภายใต้รายละเอียดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศของประเทศไทยนั้นมีแนวคิดแบบ Anti-Prostitution หรือ Abolition of Prostitution อยู่ด้วย ที่มองว่าการค้าบริการเพศนั้นเป็นการกดขี่และคุกคามทางเพศของผู้หญิง โดยกฎหมายนั้นยึดโยงอยู่กับวัฒนธรรม “ผู้หญิงที่ดี” หากใครประพฤติตนแตกต่างไปจากวัฒนธรรม

ดังกล่าวก็จะถือว่าเป็นเรื่องที่มีศีลธรรมในทางสังคมและทางศาสนา เพราะภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็น “เมืองพุทธ” ซึ่งมองว่าการค้าประเวณีนั้นเป็นการประพฤติดัดในกาม หากต้องการให้กฎหมายนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับแนวโน้มความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำอาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายของกลุ่มตัวอย่าง อาจนำแนวคิดสตรีนิยมโลกที่สามที่ให้ความสำคัญกับมิติความเป็นตัวตนของผู้หญิงในฐานะผู้กระทำการ (Agency) ที่มี “เจตจำนง” บนพื้นฐานของมุมมองความแตกต่างหลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะความแตกต่างทางเพศภาวะ แต่ยังรวมไปถึงเงื่อนไขและบริบทต่าง ๆ ในสังคมที่มีความเฉพาะเจาะจง (ซัชลาวัลย์ เมืองจันทร์, 2561)

นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการสร้างภาพตัวแทนด้วยภาษา โดยต้องรู้ชุดความคิดที่มองว่าผู้หญิงเป็น “เหยื่อ” เรียกว่าการรื้อสร้างทางภาษา Chandra Talpade Mohanty แนะนำว่าเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการสร้างภาพตัวแทนแบบเหมารวมหรือการลดทอนความหลากหลาย (Reductionism) ควรพิจารณาถึงประเด็นของผู้หญิงภายใต้บริบทที่ผู้หญิงดำรงอยู่ หรือพิจารณาในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง กฎหมายและวัฒนธรรมเฉพาะนั้น ๆ ที่ผู้หญิงถูกสร้างขึ้นมา รวมไปถึงสถานะของผู้หญิงที่ก่อให้เกิดความไม่ลงรอยกัน (Contradiction) และมุมมองที่สามารถทำให้การต่อต้านขัดขืนหรือการต่อสู้ต่อรองของผู้หญิงนั้นมีความเป็นไปได้ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้สามารถมองเห็นความซับซ้อนของความสัมพันธ์ทางสังคมที่หลากหลายที่ผู้หญิงต้องเผชิญภายใต้บริบทต่าง ๆ และยังช่วยทำให้เห็นการกดขี่ที่มีลักษณะเฉพาะและการสร้างสภาวะการเป็นผู้กระทำการของตนเอง (Agency) ในบริบทนั้น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป (สุนทรีย์ สิริอินต๊ะวงศ์, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นที่ว่าคนไทยมีแนวโน้มเห็นด้วยกับแนวคิด Pro-Prostitution หรือ Pro-Sex Work นั้น ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายไทย เนื่องจากกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับ Sex Worker นั้น สมานานแนวคิด Anti-Prostitution หรือ Abolition of Prostitution สังเกตได้จากการมองว่าผู้หญิงที่ทำอาชีพ Sex Worker เป็นเหยื่อไม่ใช้การทำตามเจตจำนงของตน ไม่มีความสมัครใจ อย่างไรก็ตามกฎหมายเหล่านี้ถูกบัญญัติขึ้นในอดีตที่สังคมยังไม่มีคามตระหนักรู้หรือวิจิตเช่นเดียวกับในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ล้ำสมัยไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนรุ่นหลังได้

เมื่อผลการศึกษาวัยออกมาเป็นที่ประจักษ์เช่นนี้แล้ว การแก้ไขหรือสังคายนาข้อกฎหมายอาจเป็นทางเลือกที่สามารถแก้ไขความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นได้ เพื่อให้กฎหมายไทยมีความสมเหตุสมผล และยังคงความศักดิ์สิทธิ์ดังเช่นที่ควรเป็นเสมอมา ทางคณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเสียงเหล่านี้จะถูกนำไปขยายต่อ และสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่

สังคมไทยได้ในสักวันหนึ่ง เพื่อให้บุคคลที่ทำอาชีพ Sex Worker ได้ถูกรับรองตามกฎหมาย สามารถเอ่ยได้เต็มปากว่าภาคภูมิใจในอาชีพของตน และได้เป็น “คนเท่ากัน” อย่างที่ควรจะเป็นตลอดมา

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ดังนี้

1. ควรมีวิธีป้องกันการสูญหายของข้อมูลที่เป็นรูปธรรม โดยอาจมีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นโดยใช้การคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane
2. ควรเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในสองช่วงอายุให้ใกล้เคียงกันเพื่อป้องกันการผิดพลาดอันเกิดจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมาก
3. ควรแบ่งช่วงอายุให้แคบลงเพื่อไม่ให้กลุ่มตัวอย่างที่อาจเติบโตในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอันเกิดจากการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยถูกรวมอยู่ในเงื่อนไขเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2565). *โสเภณี, การขายบริการทางเพศและมานุษยวิทยา Anthropology of Sex Work and Prostitution*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/340>
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2555). *เล่าเรื่องเบื้องต้นสตรีศึกษา สตรีนิยม*. เชียงใหม่ : มูลนิธิผู้หญิง กฎหมาย และการพัฒนาชนบท.
- ชลลาวณิชย์ เมืองจันทร์. (2561). *กระบวนการเสริมอำนาจอำนาจของผู้หญิงชาติพันธุ์ที่ทำงานบริการทางเพศในเมืองเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาติสยาม หม่อมแก้ว. (26 เมษายน 2565). *Sex Creator เสรีภาพในการแสดงออกบนโลกออนไลน์ – จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.chula.ac.th/highlight/71923/>
- ดวงนฤมล บุญแก้ววรรณ. (16 ธันวาคม 2563). จาก ‘นครโสเภณีจ่ายภาษีปาร์กอนน’ สู่ ‘อาชญากรรมยุคจอมพลสฤษดิ์’ และการไฮด์ปาร์คของ Sex Worker 2020. waymagazine.org | นิตยสาร WAY. <https://waymagazine.org/history-and-law-of-sex-worker/>
- มลิวัลย์ เสนาวงษ์. (ม.ป.ป.). *การค้ามนุษย์และการค้าหญิง*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- สุจิรา เชื่อมไพบูลย์. (2561). *การค้าประเวณีโดยชอบด้วยกฎหมาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5801031575_9033_9434.pdf
- สุนทรีย์ สิริอินตะวงค์. (ม.ป.ป.). *Gender and Sexuality Studies on Southeast Asia สตรีนิยมสายโลกที่สาม/สตรีนิยมสายหลังอาณานิคม* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (13 กุมภาพันธ์ 2561). *พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก Immigration Bureau. https://www.immigration.go.th/?page_id=2583
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- วิระดา สมสวัสดิ์. (2547). 10 เหตุผลที่ไม่ควรทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมาย. ใน วิระดา สมสวัสดิ์ (บ.ก.), *การค้าประเวณี : สังคมไทยจะไปทางไหน รวมบทความในเวทีวิชาการและความเห็นที่เผยแพร่ในสิ่งต่าง ๆ* (น. 4-13). เชียงใหม่: มูลนิธิผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาชนบท.
- อัครพล บุญโยปษัฎฐ์. (2 ตุลาคม 2561). *การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้า ประเวณีที่มีลักษณะเป็นการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.dsi.go.th/Files/25610910/แนวทางในการแก้ไขปัญหา การค้าประเวณีที่มีลักษณะเป็นการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย.pdf>
- Farley, M. (2003). Prostitution and the invisibility of harm. *Women & Therapy*, 26(3-4), 247-280. Retrieved on 23 April 2024 from https://doi.org/10.1300/J015v26n03_06
- George, A., U. Vindhya, and S. Ray. (2010). Sex trafficking and sex work: Definitions, debates and dynamics — A Review of Literature. *Economic and Political Weekly*, 45(17), 64-73. Retrieved on 23 April 2024 from <https://www.jstor.org/stable/25664387>
- Open Society Foundation. (2015). *Ten reasons to decriminalize sex work*. New York: Open Society Foundation. Retrieved on 23 April 2024 from <https://www.opensocietyfoundations.org/publications/ten-reasons-decriminalize-sex-work>

Sale Here Editor. (21 มิถุนายน 2565). *ชวนรู้จัก Sex Worker อาชีพอันสมควรที่มักโดนดูถูก*. Sale Here. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก <https://salehere.co.th/articles/sex-worker-history>

The MATTER. (29 มิถุนายน 2564). *'กะหรีมีจริงและอยากอยู่รอดเหมือนกัน' กลุ่ม sex worker ชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาล เรียกร้องเงินเยียวยาเดือนละ 5,000 บาท*. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://thematter.co/brief/147459/147459>

ภาคผนวก

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของคนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมายลงในช่องว่างและเลือกคำตอบให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

1. เพศ (Sex)
 - ชาย (Male)
 - หญิง (Female)
 - อินเตอร์เซ็กส์ (Intersex)
2. อายุ
 - 15 – 24 ปี 11 เดือน
 - 25 - 34 ปี 11 เดือน
3. ระดับการศึกษาที่จบการศึกษา
 - ต่ำกว่ามัธยมศึกษา
 - มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
 - ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใช่หากท่านเห็นด้วยกับข้อความ และทำเครื่องหมาย ✗ ลงในช่องไม่หากท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความ

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่
1.	คุณคิดว่า Sex Worker คือบุคคลที่รับเงินเพื่อให้บริการที่ตอบสนองต่อความสุขทางเพศของผู้รับบริการ		
2.	คุณคิดว่าบุคคลที่ขายรูปภาพเซ็กซี่ของตนเองไม่ใช่ Sex Worker		
3.	คุณคิดว่าการค้าบริการทางเพศจำเป็นต้องมีการมีเพศสัมพันธ์มาเกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น		
4.	คุณคิดว่าคูรักที่บันทึกวีดิโอขณะมีเพศสัมพันธ์และนำมาขายเพื่อสร้างรายได้เป็น Sex Worker		
5.	คุณรับรู้ว่ามีผู้ที่ติดต่อชักชวนบุคคลอื่นในที่ต่าง ๆ เพื่อการค้าประเวณีเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย		
6.	คุณเข้าใจว่าคุณกระทำผิดตามกฎหมายหากซื้อบริการทางเพศในสถานค้าประเวณี		
7.	คุณเข้าใจว่าบุคคลที่ค้าบริการทางเพศกระทำผิดตามกฎหมายแม้ว่าบุคคลนั้น จะถูกบังคับ		
8.	คุณเข้าใจว่าบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ค้าบริการทางเพศในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย		
9.	คุณเข้าใจว่าการค้าประเวณีในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย		
10.	คุณเข้าใจว่าการซื้อบริการทางเพศจากบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย		
11.	คุณเข้าใจว่าการเป็นนายหน้า จัดหา หรือจัดซื้อบริการทางเพศนั้นผิดกฎหมาย		
12.	คุณเข้าใจว่าการลงประกาศโฆษณาการค้าบริการทางเพศของผู้อื่นนั้นไม่เป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย		

13.	คุณเข้าใจว่าหากมีบุคคลอื่นลงประกาศโฆษณาการค้าบริการทางเพศของคุณ คุณจะมีคามผิดตามกฎหมายด้วย		
14.	คุณเข้าใจว่าบุคคลที่เปิดสถานค้าประเวณีไม่มีความผิดตามกฎหมาย		
15.	คุณเข้าใจว่ากระบวนการค้ามนุษย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าบริการทางเพศเสมอ		
16.	คุณเข้าใจว่าหากเจ้าของสถานค้าประเวณีกักขังผู้ขายบริการไว้ในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย		
17.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดสนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Pro-Sex Work) มองการค้าประเวณีเป็นงานประเภทหนึ่ง		
18.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดสนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Pro-Sex Work) มีความเชื่อว่าการค้าประเวณีไม่ได้เป็นการสร้างอำนาจและเสรีภาพในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายให้แก่ผู้หญิง		
19.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดสนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Pro-Sex Work) มีการเสนอให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization of prostitution)		
20.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดไม่สนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Abolition of Prostitution) มองการค้าประเวณีเป็นการสนับสนุนความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ค้าบริการ		
21.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดไม่สนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Abolition of Prostitution) เชื่อว่าผู้ที่ค้าประเวณีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมัครใจเข้าสู่การค้าประเวณีเอง		
22.	คุณเข้าใจว่าแนวคิดไม่สนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Abolition of Prostitution) ให้ความสำคัญกับการตีตราทางสังคมที่มีต่อผู้ที่ค้าบริการทางเพศมากกว่าการทำให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย		
23.	คุณเข้าใจประโยคที่ว่า “Criminalizing the buying, but not the selling of sex (ความผิดทางอาญาเป็นของผู้ซื้อ ไม่ใช่ผู้ค้าบริการทางเพศ)” เป็นข้อเสนอของแนวคิดที่ไม่สนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Abolition of Prostitution)		

ตอนที่ 3

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของคุณมากที่สุด

คำถาม : คุณอยากให้ Sex Worker ในประเทศไทยมีทิศทางเป็นอย่างไรในอนาคต

- Sex Worker ควรเป็นงานที่ได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- Sex Worker ควรเป็นงานที่ไม่ผิดกฎหมาย
- Sex Worker ควรเป็นอย่างในปัจจุบันต่อไป

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC)

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)
		+1	0	-1	
<p>นิยามศัพท์เฉพาะ : Sex worker หมายถึง อาชีพค้าประเวณีหรือการมีเพศสัมพันธ์ รวมถึง การกระทำอื่นใดก็ตามเพื่อสนองกามารมณ์ของผู้อื่นโดยแลกเปลี่ยนเป็นเงินจ้างหรือประโยชน์ ต่อผู้ให้บริการทางเพศในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ Sex Worker นั้นยังไม่ได้มีความหมายถึงการ ค้าบริการทางเพศที่ต้องการเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์มาเกี่ยวข้องอย่างเดียวนะ แต่หมายรวมถึง อาชีพอื่น ๆ เช่น พริตตี้ โคโยตี้ ผู้ให้บริการงานเอ็นเตอร์เทน และ sex creator</p>					
<p>ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ</p>					
1	คุณคิดว่า Sex Worker คือบุคคล ที่รับเงินเพื่อให้บริการที่ตอบสนอง ต่อความสุขทางเพศของผู้รับ บริการ	2			1
2	คุณคิดว่าบุคคลที่ขายรูปภาพวาบ หวิวของตนเองไม่ใช่ Sex Worker	1	1		0.5
	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>อาจารย์ ดร.มลิวัลย์ เสนาวงษ์ : คำว่าภาพวาบหวิว ควรจะต้องอธิบายในนิยามศัพท์เฉพาะ เพราะเป็นคำ ก้ำกวม</p> <p>ผศ.ดร. ไพบุลย์ เสงสุวรรณ : วาบหวิวเปลี่ยนเป็น เช็กซีได้ไหม</p>			
	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ	<p>คุณคิดว่าบุคคลที่ขายรูปภาพเช็กซีของตนเองไม่ใช่ Sex Worker</p>			

3	คุณคิดว่า Sex Worker ทั้งหมด เกิดจากการถูกบังคับ	1		1	0
	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	อาจารย์ ดร.มลิวลัย เสนาวงษ์ : ควรเพิ่มเติมว่า “การถูกบังคับให้ทำงานบริการทางเพศ”			
	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ	ตัดข้อความทิ้ง			
4	คุณคิดว่าการค้าบริการทางเพศ จำเป็นต้องมีการมีเพศสัมพันธ์มา เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น	2			1
5.	คุณคิดว่าคูรักรที่บ้านที่กวีดิโอขณะ มีเพศสัมพันธ์และนำมาขายเพื่อ สร้างรายได้เป็น Sex Worker	2			1
6.	คุณรับรู้ว่ามีผู้ที่ติดต่อชักชวนบุคคล อื่นในที่ต่าง ๆ เพื่อการค้าประเวณี เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย	1	1		0.5
7.	คุณเข้าใจว่าคุณกระทำผิดตาม กฎหมายหากคุณซื้อบริการทาง เพศในสถานค้าประเวณี	2			1
8.	คุณเข้าใจว่าบุคคลที่ค้าบริการทาง เพศกระทำผิดตามกฎหมายแม้ว่า บุคคลนั้น จะถูกบังคับ	2			1
9	คุณเข้าใจว่าบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ค้าบริการทางเพศในสถานค้า ประเวณีเป็นการกระทำผิดตาม กฎหมาย	2			1
10	คุณเข้าใจว่าการค้าประเวณีใน สถานค้าบริการเป็นการกระทำผิด ตามกฎหมาย	1	1		0.5
	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	อาจารย์ ดร.มลิวลัย เสนาวงษ์ : เปลี่ยนคำว่าค้า บริการ เป็นค้าประเวณี			
	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ	คุณเข้าใจว่าการค้าประเวณีในสถานค้าประเวณี เป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย			

11.	คุณเข้าใจว่าการซื้อบริการทางเพศจากบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย	2			1
12.	คุณเข้าใจว่าการเป็นนายหน้าจัดหา หรือจัดซื้อบริการทางเพศนั้นผิดกฎหมาย	2			1
13.	คุณเข้าใจว่าการลงประกาศโฆษณาการค้าบริการทางเพศของผู้อื่นนั้นไม่เป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย	2			1
14.	คุณเข้าใจว่าหากมีบุคคลอื่นลงประกาศโฆษณาการค้าบริการทางเพศของคุณ คุณจะมีความผิดตามกฎหมายด้วย	2			1
15.	คุณเข้าใจว่าบุคคลที่เปิดสถานค้าประเวณีไม่มีความผิดตามกฎหมาย	2			1
16.	คุณเข้าใจว่ากระบวนการค้ำมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของการค้าบริการทางเพศเสมอ	1	1		0.5
	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	อาจารย์ ดร.มลิวัลย์ เสนาวงษ์ : เปลี่ยนคำว่าส่วนหนึ่งเป็นรูปแบบ			
	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ	คุณเข้าใจว่ากระบวนการค้ำมนุษย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าบริการทางเพศเสมอ			
17.	คุณเข้าใจว่าหากเจ้าของสถานค้าประเวณีกักขังผู้ขายบริการไว้ในสถานค้าประเวณีเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย	1	1		0.5
18.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Pro-Sex Work มองการค้าประเวณีเป็นงานประเภทหนึ่ง	1	1		0.5

19.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Pro-Sex Work มีความเชื่อว่าการค้าประเวณีไม่ได้เป็นการสร้างอำนาจและเสรีภาพในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายให้แก่ผู้หญิง	1	1		0.5
20.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Pro-Sex Work มีการเสนอให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization of prostitution)	1	1		0.5
21.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Abolition of Prostitution มองการค้าประเวณีเป็นการสนับสนุนความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ค้าบริการ	1	1		0.5
22.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Abolition of Prostitution เชื่อว่าผู้ที่ค้าประเวณีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมัครใจเข้าสู่การค้าประเวณีเอง	1	1		0.5
23.	คุณเข้าใจว่าแนวคิด Abolition of Prostitution ให้ความสำคัญกับการติตราทางสังคมที่มีต่อผู้ที่ค้าบริการทางเพศมากกว่าการทำให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย	1	1		0.5

24.	คุณเข้าใจประโยคที่ว่า “Criminalizing the buying, but not the selling of sex” เป็นข้อเสนอของแนวคิด Abolition of Prostitution	1	1		0.5
	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ผศ.ดร. ไพบุลย์ เสงสุวรรณ : ควรแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย			
	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ	คุณเข้าใจประโยคที่ว่า “Criminalizing the buying, but not the selling of sex (ความผิดทางอาญา เป็นของผู้ซื้อ ไม่ใช่ผู้ค้าบริการทางเพศ)” เป็นข้อเสนอของแนวคิดที่ไม่สนับสนุนการค้าบริการทางเพศ (Abolition of Prostitution)			
ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น					
1.	คุณอยากให้ Sex Worker ในประเทศไทยมีทิศทางเป็นอย่างไรในอนาคต ตัวเลือก <ul style="list-style-type: none"> • Sex Worker ควรเป็นงานที่ได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย • Sex Worker ควรเป็นงานที่ไม่ผิดกฎหมาย • Sex Worker ควรเป็นอย่างในปัจจุบัน 	2			1

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อาจารย์ ดร.มลิวีย์ เสนาวงษ์: ข้อเสนอแนะควรใช้คำภาษาไทย แล้วใส่วงเล็บเป็นภาษาอังกฤษ หรือต้องมีคำอธิบายคำทับศัพท์มาก่อน

จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ของข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ พบว่าจำนวนข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมีจำนวน 24 ข้อซึ่งข้อคำถามเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้

อาชีพ Sex Worker ถูกกฎหมายหรือการทำให้อาชีพ Sex Worker ไม่ผิดกฎหมายของ
คนไทยในช่วงอายุ 15 – 24 ปี เปรียบเทียบกับช่วงอายุ 25 – 34 ปีและมีการปรับแก้ตาม
ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1 จำนวน 12 ข้อ
ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.5 จำนวน 12 ข้อ และ 0 จำนวน 1 ข้อตัดทิ้ง สรุปโดยรวม
แล้วจะมีข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ